

نقش شیعه

در فرهنگ و تمدن اسلام و ایران

ویراست دوم

جلد اول

دکتر علی اکبر ولایتی

www.ketab.ir



www.ketab.ir

ولایتی، علو اکبر، ۱۳۲۴ -
نقش شیعه در فرهنگ و تمدن اسلام و ایران (کتاب) / علی اکبر ولایتی
[ویراست ۲].
تهران: امیرکبیر، ۱۳۹۲.
ج ۲
دوره: ۳-۱۵۵۱-۹۶۴-۹۷۸؛ ج ۱: ۱۵۵۲-۹۶۴-۹۷۸
فایا چاپ دوازدهم)
ج ۱ (چاپ چهاردهم: ۱۴۰۰).
کتابنامه.
نماید.
شیعه -- سرگذشتنامه
دانشمندان اسلامی -- سرگذشتنامه
BP55/17 و 8 ن 7 1392
297/996
3122637

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:
وضعیت ویراست:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:
یادداشت:
یادداشت:
موضوع:
موضوع:
زده بندی کنگرو:
زده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

نقش شیعه

در فرهنگ و تمدن اسلام و ایران
ویراست دوم (جلد اول)

دکتر علی اکبر ولایتی

چاپ اول ۱۳۸۹ هـ
چاپ چهاردهم ۱۴۰۰ هـ ۵۰۰ نسخه هـ

ویراستاز: هومن عباس پور هـ ویراستاران همکار: مرتضی فکوری، سعید واشهری هـ
طراح جلد: مسعود نجابتی هـ امور چاپ: محمد امین رضاپور هـ
چاپ و صحافی: باقری هـ

دفتر مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی،
تقاطع خیابان سعدی، پلاک ۲
شماره تماس: ۰۲۱۳۳۹۰۰۷۵۱-۲ و ۶۱۲۸
کد پستی: ۱۱۴۳۸۱۷۸۱۸

amirkabirpub.ir
@amirkabirpubco



مؤسسه انتشارات امیرکبیر
© همه حقوق محفوظ است.



فهرست*

۲۹	مقدمه ویراست دوم
۳۳	مقدمه ویراست اول
۴۳	نگاهی به مفهوم شیعه و تاریخ تشیع
۵۵	نزول آیه «الیوم اکملت لکم دینکم» در غدیر خم
۶۱	تشیع در میان موالی ایران در عراق
۷۸	تشیع در سرزمین‌های شرقی ایران
۸۰	مهاجرت مسلمانان عرب به خراسان
۸۴	تشیع و امویان
۱۰۱	قیام زید بن علی و فرزندش یحیی
۱۰۴	قیام یحیی بن زید
۱۰۶	قیام عبدالله بن معاویه بن عبدالله بن جعفر
۱۰۹	تشیع امامیه در ایران
۱۱۰	تشیع در عصر عباسیان
۱۱۶	امام رضا (ع) و تشیع ایران
۱۲۲	علویان طبرستان و تشیع زیدی در ایران
۱۴۰	اندیشه‌های سیاسی تشیع اثناعشری
۱۵۴	منابع
۱۶۳	نقش مدارس و حوزه‌های علمیه شیعه در گسترش علوم
۱۶۵	نگاهی به تاریخچه حوزه‌ها و مدارس علمی شیعه
۱۷۱	حوزه‌های علمیه و مدارس شیعه در تاریخ اسلام
۱۷۱	حوزه مکه معظمه
۱۷۴	حوزه مدینه منوره



* «فهرست الفبایی مدخل‌ها» در پایان جلد دوم آمده است.

۱۷۹	حوزه علمی کربلا
۱۸۲	حوزه کوفه
۱۸۴	حوزه بصره
۱۸۶	حوزه شیعی بغداد
۱۸۸	حوزه علمی نجف اشرف
۱۹۰	حوزه یمن
۱۹۱	حوزه علمی زیدیه یمن
۱۹۲	حوزه اندلس
۱۹۳	حوزه علمی جله
۱۹۵	حوزه جبل عامل
۱۹۵	حوزه جزین
۱۹۶	مدرسه جُنع، حوزه جُنع یا جُناع
۱۹۷	مدرسه کرک نوح
۱۹۸	حوزه ری
۱۹۹	حوزه علمی قزوین
۲۰۱	حوزه علمی قم
۲۰۳	حوزه علمی مشهد (خراسان)
۲۰۵	حوزه اصفهان
۲۰۷	منابع
۲۰۹	روش‌ها و مواد و منابع درسی حوزه‌های علمی شیعه
۲۱۲	۱. مواد و متون درسی
۲۲۹	۲. ابزارها و مراکز آموزشی
۲۳۱	۳. روش‌ها و گونه‌های آموزشی
۲۴۳	منابع
۲۴۵	علوم طبیعی و دقیقه
۲۵۱	جابر بن حیان
۲۵۵	خوارزمی، محمد بن موسی
۲۶۱	رازی، محمد بن زکریا
۲۶۷	فارابی، ابونصر محمد بن محمد
۲۷۲	ابوسهل کوهی، ویجن بن رستم
۲۷۴	ابن سینا، حسین بن عبدالله
۲۸۲	ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد
۲۹۴	ابن ابی‌صادق

۲۹۵	جرجانی، اسماعیل بن حسن
۳۰۵	نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد
۳۱۸	کاتبی قزوینی، نجم‌الدین
۳۲۰	قطب‌الدین شیرازی، محمود بن مسعود
۳۲۶	کمال‌الدین فارسی، ابوالحسن
۳۲۹	جمشید کاشانی، غیاث‌الدین
۳۳۲	عبدالعلی بیرجندی
۳۳۵	شیخ بهائی، محمد بن حسین
۳۴۰	منابع
۳۴۵	جغرافیا
۳۵۲	برقی، محمد بن خالد
۳۵۳	برقی قُمی، احمد بن محمد
۳۵۶	حسن بن سهل
۳۵۷	یعقوبی، احمد بن اسحاق
۳۶۲	جیهانی، ابو عبدالله محمد بن احمد
۳۶۵	ابن عزافر
۳۶۶	مسعودی، علی بن حسین
۳۷۱	ابو ذئف خزرجی، مسعرب بن مهلهل
۳۷۵	مهلی، حسن بن احمد
۳۷۶	اخوان‌الصفاء
۳۷۸	ناصر خسرو
۳۸۴	ادریسی، محمد بن محمد
۳۸۷	قزوینی، زکریا بن محمد
۳۹۳	ابن ماجد، احمد بن ماجد
۳۹۶	نیشابوری، محمود
۳۹۷	علامی، ابوالفضل بن مبارک
۳۹۹	امین احمد رازی
۴۰۰	اصفهانی، احمد بیگ خان
۴۰۱	بیرجندی، نظام‌الدین
۴۰۲	اصفهانی، محمدصادق
۴۰۲	ابوطالب اصفهانی
۴۰۸	شوشتری، عبداللطیف
۴۱۱	رضوی، هاشم‌علی

۴۱۲	آقا احمد کرمانشاهی
۴۱۴	زین العابدین بن اسکندر شیروانی
۴۱۷	میرزا صالح شیرازی
۴۱۹	عباسقلی باکیخانف
۴۲۰	ملک‌الکتاب، محمد بن محمدرفیع
۴۲۱	اعتمادالسلطنه
۴۲۳	اصفهان‌ی، حسین بن محمدابراهیم
۴۲۷	حکیم کاشانی، محمدتقی
۴۲۹	حسینی فسائی، حسن بن حسن
۴۳۲	نجم‌الدوله، عبدالغفار بن علی محمد
۴۳۵	بغایری، عبدالرزاق
۴۳۷	کیهان، مسعود
۴۳۸	منابع
۴۴۱	تاریخ
۴۴۷	عَبْدالله بن ابورافع
۴۴۸	سلیم بن قیس هلالی
۴۴۸	طالبی، عبدالله بن ابراهیم
۴۴۹	جابر بن یزید جَعْفی
۴۴۹	آبان بن تَغْلِب
۴۵۰	کلبی، محمد بن سائب
۴۵۱	ابومِخَنَف، لوط بن یحیی
۴۵۲	احمر بجلي، آبان بن عثمان
۴۵۳	ابن کلبی، هشام بن محمد
۴۵۵	ابراهیم بن السلیمان التهمی
۴۵۶	یعقوبی، احمد بن اسحاق
۴۵۹	عمی، اسد بن معلی
۴۶۰	قطر بلی، عبدالله بن حسین
۴۶۰	نوفلی، علی بن محمد
۴۶۰	بَرَقی، محمد بن خالد
۴۶۱	حسینی، محمد بن علی
۴۶۲	نصر بن مزاحم
۴۶۳	ابن ابی عمیر، محمد بن زیاد

مقدمه ویراست دوم

دانشمندان و متفکران و روشن‌فکران شیعه در همهٔ وجوه فرهنگ و تمدن جهان اسلام تأثیرگذاری چشم‌گیر و افتخارآمیزی داشته‌اند و امروزه نیز شیعیان در جهان اسلام، که بنیادش بر علم و دانش است، کانون تولید و نشر علم و معرفت گشته‌اند. همین موضوع سبب شده که بازنمایی سهم و نقش متفکران علمای شیعه در فرهنگ و تمدن رو به رشد اسلام و ایران مشغلهٔ ذهنی بسیاری از دوست‌داران معارف والای اهل بیت (ع) است. سپاس حق که توفیق الهی و تأییدات حضرت ولی عصر (عج)، بار دیگر رفیق راه گشت و ویراست دوم کتاب نقش شیعه در فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، تقدیم خوانندگان فرهیخته و دانش‌دوست گردید. این کتاب کوششی است در جهت بازشناسی و بازنمایی سهم و نقش شیعیان در شکل‌گیری و دوام و اعتلای فرهنگ و تمدن اسلامی، و پاسخی است علمی و مستند، با بیانی متقن و دقیق، به گروهی که عامدانه، و یا از روی جهل و سهو، از بیان نقش شیعه در تولید و نشر علوم منقول و معقول خودداری می‌کنند.

منت خدای را که نخستین ویراست این اثر از اقبال عمومی و تأیید علما و دانشمندان حوزه و دانشگاه برخوردار شد. انتشار ده چاپ پی‌درپی و بی‌وقفه، خود گویای تأثیرگذاری و شمار رو به افزایش مخاطبان این کتاب است. بعضی از صاحب‌نظران دل‌سوز و دلسوختهٔ مکتب اهل بیت (ع) ضمن ابراز محبت به اینجانب، در مورد ویراست نخست این کتاب انتقادات و پیشنهادهایی کردند که موجب قدردانی و سپاس‌گزاری است.